

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204845

UNIVERSAL
LIBRARY

‘ప్రత్యూష’ ప్రచురణము ౧౩

నిర్మాణగానము

ర చ న

శేషుబాబు, బి.యే., బి.ఇ.సి.

ప్ర వే శ క

అచార్య కురుగంట్ల, యం.యే.
గి.

సాధన సమితి

సికింద్రాబాదు

(దక్షిణ)

అర్థ రూపాయి

ఈ పుస్తకము దొంగకు విలాసము :—

1. రచయిత

చల్లపల్లి (కృష్ణాజిల్లా)

(via) మచిలీపట్నం

2. సాధన సమితి

పికిందాబాదు (దక్షిణ)

3. ఉత్తమాంధ్రగంధవిక్రయశాల లన్నిటిలోను

పార్థివ — శరత్తు

సర్వ స్వామ్యములు

గ్రంథకర్తవి

నా నిర్మాణ పథముల
మంత్రపుష్పములు చల్లిన

నా తల్లికి
తండ్రికి
విద్యాశాలలకు
ఇతర
జాతీయ నిర్మాతలకు
అర్పితం

ప్రవేశిక

గ్రంథకర్త సాధన సమితి సభ్యుడు. సాహిత్య సాధకుడు. వృత్తివలన ఉపాధ్యాయుడు. బాలర చిత్రవృత్తిని బాగా తెలిసినవాడగుటచేత దేశభాషాభివృద్ధికి బాల్యంలోనే పట్టుపడితే ఫలంపొందుతాయని తెలిసి, ఈ గీతానభినిరచించినాడు. వీనిలో ఆంధ్రదేశ భాషా చరిత్రాంశాలు తోటికిసలాడుతున్నాయి. కొన్ని స్థలాలలో వైలి కొంచెము స్వప్నమైనా మొత్తమీద రసవంతంగానే ఉన్నదనటలో యెంతమాత్రం అభ్యంతరంలేదు. బాలవిజ్ఞానం నిర్మాణానికి పునాదికాబట్టి గ్రంథనామకూడా సమంజసంగానే ఉన్నది. వీనిలో కొన్ని భావప్రధానాలుగా ఉండి పెద్దవారికూడా పఠనీయం ఈపుస్తకం. ఇవి ప్రవాసినందుకు గ్రంథకర్తను అభినందిస్తున్నాను.

నాంపల్లి, }
8—12—45. } కురుగంటి సీతారావయ్య

గీతికా సూచి

	పుట		పుట
నందిగీతములు		సవరణ	36
మాతృగీతి	1	తెలుగు	38
మాతృభారతీ	2	క్రీడాగీతములు	
ఋణము	4	గుళ్ళ పుకట్ట ఆట	13
వీవు	4	ఆటలో డెతనం	16
నా స్వర్గము	5	బాలగీతములు	
అనుబంధము	25	చందమామ	14
ఆంధ్రవాణి	40	ఆత్మ	20
జాతీయగీతములు		తెలుగు భాషాదు	22
పశ్చి	6	ప్రథమాభిశాసకులు	24
కారణజన్మ	7	తెలుగుతనం	36
ఆత్మసంగీతము	33	హోలికాగీతములు	
తిత్తము	34	బోలపాటు	17
అనాడు	37	మేలుకొల్పు	21
ఏకమేవ	38	నాటి తెలుగుతనం	23
స్వాతంత్ర్యోత్సవము	39	బాలికాగీతములు	
ప్రబోధగీతములు		తెలుగులు	26
కాలప్రబోధము	8	సంక్రాంతిగీతం	27
చరిత్ర	9	కృషిగీతములు	
తూర్పువైపుహా !	10	కృషి కారణం	28
పరిత్యజము	11	కష్టాంతం	30
భ్రమరగీతి	11	కష్టమీకగీతం	31
శిరోరత్నం	12	పరరక్షణ	38
అన్నగానం	32		

ప్రతిభ

స్వాతంత్ర్యమే నిజప్రకృతియా నా పుట్టు పెరటియందలి గాలి పీల్చుచుండి
 తలిసేం తియకాగిలి నంటుకొనియుండు స్వధర్మాలువులు నొంటబట్టుచుండి
 దేశ సేవక జ్ఞదేహాణు సంక్షోభూమి పంటల రక్తమున్ రచించి
 తొలియూర్పు రోదసిం తొలిసారి కన్విప్సిట్టి వెల్లునె ముగ్ధులలాడుచుండె
 అన్యులకిరణుని జ్యోతిస్సెలసానైతమయ్య పులకరించని పశువులపోల్కినాండె
 మిప్పుతాత్మల; నిశ్వాసమెందుకొఱకొ తెలిసికొనుచుంటిమాశీర్వాదించుచున్ను.

(జాతీయ నిర్మాణ గీతి)

వ్యక్తులేనోయ్ జాతి యనగా

బాలురేనోయ్ భావిపౌరులు

ఊయలూచే చేతిశిల్ప మె

ఉర్వి నెంతటి భాతియూ

1

నాతి చీకటిలోన మిగిలే

జాతి గతి కది పక్షాంతము

అంబికేయును మాతృహృదయా

నర్ధగతి యని వినవటోయ్;

2

‘జీజీ’ కడుపున నెట్లు రఘునాథ్

జీ’లు కలుగుట సంభవించునె ?

మాతృహృదయము బ్రతుకు బాటల

మంత్రపుష్పము కాదుటోయ్ ?

3

బాలురై తే భావిపారులు
 భావిమాతలు బాలికలురా
 పురిటినుండీ జాతికొకరూ
 పొసగనలె నని తెలియవోయ్.

4

వ్యక్తులను కావించి జాతి 'త
 యారు' చేసే కర్మకారుడ
 జాతి వివిధాంగముల 'జాతి
 స్పర్శ' నొసగక వదలవోయ్!

5

మెదడు మెదడుకు వెలుగు నిచ్చే
 ఉదరప్రశ్నాతీత యోగీ,
 పాఠశాల స్వజాతి రచనా
 భారవహునికె క్షేత్రమోయ్ !

6

విశ్వకర్త సహాయశిల్పి,
 విశ్వగతి తొలి - వేగు - చుక్కా,
 నాదసహజ ! బ్రహ్మశాశ్వత !
 పదకవీ, నీ బాధ్యవోయ్!

7

మా తు గీ తి

నందే మహాంధ్రజననీ । నందే స్వతంత్రధరణీ
 ప్రాచీనాభి శాసనమిషా ప్రాకృత్త్యమప్రబంధా ! ...నం
 మగధస్థ శిరకిరీటా, ప్రాగ్గీవాంసవస్త్రా
 తంబాపురస్థపాదా, స్వస్వరూపాంధ్రమాతా ...నం
 సర్వార్థగర్భయోషా ! మహారంద మధురభాషా !
 వేదానిజాతి చరితా ! దేవావాసయోగ్యా ! ...నం
 పశ్చిమపు పర్వతముల, పాతుకొనియున్న నిధుల
 వెకలించి మాగృహాలవేతు నీ నదికరాల ...నం
 ప్రాక్సింధు, కృష్ణవేణీ, గోవారి, వంశధారా
 మంజీర, తుంగభద్రా, పెన్నా, మునేరు మిషల
 నావికా శిక్షణముక్త ఉరమురము తీరములుగా
 తీర్చావు కన్నతల్లీ, సుతు లన్న నెంత ప్రీతో ! ...నం
 చేపుదువు గోమధూలీ, నవధాన్య క్షీరధారా
 ఈ పెదవు లిట్టు లెండ, ఆ పాత్ర లిట్టె నిండ ! ...నం
 రతనాలు నీమరాళ్ళు, నీ మన్ను మంచి పైడి
 బిడ్డలకు మన్ను రాళ్లా చూపావు కొట్టె నడుగ ? ...నం

విద్యుత్తుక్తి పోనీ, తుద కన్నశక్తిన్ నా
 నిర్మించుకొనకపోయె, నీ బలగ మింతయుండే... నం
 జల పవన శక్తులన్నీ; సంధించి, జనకిజనని
 సకలాంధ్ర సామ్యధర్మ స్థాపనము చేతుమివ్వు . నందే
 ది క్షటవ్యాప్త సుయశోమణి శిరోభూషణకాంతి
 ది క్షాశితకర కనకా ఘంటానినాద గీతీ... నం
 తొలి సుతులు నాడు నీకు మురిపెమున కట్టకొన్న
 పట్టుసెల్లాల తిరిగి దర్శించనోతుమమ్మా... నం
 కాలములనాటి ఆంధ్రవాయువులు కలుషన నో
 ఎటుపింక మాయలేడేవల్నాటి కడల నోహ్నే,
 స్వేచ్ఛాతిరంగమ లో పరతిత్త రేణు వూద
 నీ సుతులు తిరుగునట్టి రోదసిని నించుమమ్మా... నం
 ఒకటిగా వేలుకాచీ, ముక్కోటి వేలుగు తెలు
 నీ పాదపీఠి నిలిపి, కంకణకరాలు మోడ్చి
 సుత భావిశుభముకై నా త్యాగతపమున నీకు
 స్వాతంత్ర్య స్తంభములకై మంటప లో వేతువమ్మా!... నం.

మా తృ భా ర త్రీ

ఒక జత చేతులు కౌగిలించుకొనె
మిగిలినవానినె జోడుచేసితిమి
గిరములు జతగా చేర్చినచితిమి
కొనుచున్నా మా నమస్కారముచు.

హిందూ ముస్లిం సహోదరులము

ఇస్లామి జైతియొక చేతనెత్తుకొని,
చెటియొక చంటిని చేసి చేర్చితివి
ఒకే ప్రేమునికి ద్విధాకృతుల మని
చెటియొక కంటను బుజ్జగించితివి

హిందూ ముస్లిం సహోదరులము

ఇరువురు కలిసిన రెండు కన్నులము
హృదయతామరకు రెండు వైపులము
తల్లి సేవలకు జత వారసులము
అద్వైతము మా ఇరువుర మతము

హిందూ ముసిలిం సహోదరులము.

..... సౌభ్రాతము.

ఋణ దుష్టు

నీ మట్టిలోనుండి ! నిర్మాణమొందాను
 నీ గాలి కీల్చుకొని ! నిలిచాయి ప్రాణాలు.
 పొట్ట బట్టలకు ఋణపడిపోయియున్నాను
 ఈ శరీరములోని దంత నీ నెత్తురో
 నీ కొఱక ఈ నెత్తురి ! నిలుపుదోపిత్తు.
 ఋణమింత తీర్చుకోలేనట్టి నాకేల
 మరణించునటకీట్టు లరణమైపోతావు
 ని యొడిని మరణించనయితినో అది చూలు
 నపుడైన కాదనక కడుపులో నిలిపెదవు.

నీవు

అమ్మవు నీవే ! అప్పవు నీవే!
 ప్రాణం నీవే ! మానం నీవే!
 దైవం నీవే ! ధర్మం నీవే!
 నీవే లోకం ! నీవే నాకం!
 నీవే నేను ! నేనే నీవు.

నా స్వర్గము

జన్మభూమి యొక స్వర్గభూమిరా
దేశజనులె నా దేశగణముగా ||జన్మభూ...||
పూలజేకుల, పాలతరగల
ఫిల్లి కొగిళ్లల ఎలపించెడి సుఖ
వాతావరణము పలుకరించునా ||జన్మభూ...||
పట్టుతేనియల తుట్టలవోలే,
చిన్ని స్నేహితుల చిఱుమొగమ్మల
తేనెవెన్నెలల తీపి విలుపులూ
నిలుపు సీమ యొక స్వర్గభూమిరా ||దేశజ...||
స్థిర రాత్రములు దీర్ఘతమసులు
దుర్గినమ్మలును ఎఱుక లేనివై
ఇనసాంగత్యము దినదినవరమా
సౌఖ్యసీమ యొక స్వర్గభూమిరా ||దేశజ...||
ప్రతిబింబిత తారాభవటముగతి
రంగుపుష్పముల రోచు లద్దిన
పట్టతాపితా పరుపు పసరికల
క్రీడాభూమియె స్వర్గభూమిరా ||దేశజ...||

చిర శిశిరమ్ములు శితవాహములు
 గ్రీష్మచిరమ్ములు నుష్ణగుండములు
 కన్నులు సమ్మని కలనేలఁబోయూ ||జన్మభూ.. ||
 పాలు తేనియల ప్రవాహతటములు
 భర్తరత్నమయ పర్వత సీమలు
 వసంతసుందరి వల్లెవాటు కొస ||జన్మభూ.. ||

ప్రశ్న

ఎన్ని లోపములు ఉన్నను వానితో
 కన్ననేల నిను మన్నించెదమే
 లోపములకు నే ప్రేమించెదమే ||ఎన్ని||
 ‘నీ దేశమునకు ఏమి చేసితివి
 తాతా?—’ అని నీ మనుమ డడిగినచో
 ఏమి చెప్పెదవు రారా? లేరా! ||ఎన్ని||
 హిందూ, ముస్లిం కలిసి నిలిచెదము
 మనసును ధనమును అంజ లెత్తుదము
 ప్రాణము లయినను వదలగల్గుదము ||ఎన్ని||

కౌరణజన్మ

లోకహితముల కొరకు కలిగె నిమిత్తవదాతి
తమోపిహిత మహాశరద్యతి ధర్మసంజాతీ
పుష్పవెలుగుల దేవగోతిక భారతీజాతీ
భావినీలుగ దీర్ఘకాలము బ్రతుక నీజాతీ ||లోక||

సనధి నాలుగు కొంగు లెనిసీ వర్తికప్రగతి
సలసలుగ సప్తాంబుధీద్వీపముల కరమెత్తి
విశ్వవిస్తృతి ధర్మసామ్రాజ్యాధిక్యతి నొందీ
ప్రథమ సాగర మేఖలమ్మై వలె నీజాతీ ||లోక||

తాత నిష్పల కొక శతాబ్దము దాస్యమున మ్రగి
నిల నేర్పచ్చను గౌరివించుట నేర్చుకొనగల్గి
నాల్గమై తన నెత్తులో నరిచెందు నీజాతీ
అందుకొని వెలిగించి స్వాతంత్ర్యమరజ్యోతి ||లోక||

వైనబడిన శతాబ్దముల బడదోసి గమకించి
ప్రాక్రభావతి ఫాలశేఖు తఱుకు సవరించి
విశ్వస్వాతంత్ర్యప్రవక్తగ వెలుగు నీజాతీ
ప్రాశస్త్యతీచీ వియ్య మొనరచవచ్చు నీజాతీ ||లోక||

ప ను మ ప పు స్థ ఖ
 న పు ట్టి నీను జాతీయత నెఱుగ రా
 య పోయె శ్రుష్ట, తుడవ

పుట్టినట్టి యట్టి నీను జాతీయత నెఱుగరా !
 రా, ఖస్థపు పదును పట్టిపోయె శ్రుష్ట, తుడవరా !
 నడినడి పిడివైపు నచ్చు కత్తి పిడికిలించరా
 రాట్నుకి, కొనతిరిగి. పడిమి నెత్తి మొత్తుమున్నెరా !
 విడినడి జడిమాస్రవృత్తి, వీరనతిము పట్టరా !
 రార, పట్టి కత్తిపిడిచి, జనని కనుల వెలుగరా !
 దొరుకరు పరులు బలి కాత్మర క్తమైన వాడరా!
 రా, పదునువెట్ట నెత్తురుకే వాడగవలయురా !
 అల్లి తొల్లి తల్లిచనుల పాలదెంత కాగెడిదో !
 దోఃస్థిత సుతు నెత్తు తల్లిసేవ కెంతపొంగెడిదో !
 ఒర నిరకర కోట్ల సహజ కరవాలము లొకటిగా !
 గాటుకు జగమెల్ల వెరచి, కనులు దిందుకొనునుగా !

—కాలప్రబోధము

చ రి త్ర

జాతి ఉన్నతికి సాగిన వేళల

వ్యక్తులు చూపిన శక్తులకు

జాతి అచనతికి జారిన వేళల

కలిగిన పొరబాటుల కొరకు

జాతి చరిత్రలో పుటలు త్రిప్పరా

కష్టచరిత్ర జాతిదిగ చేయరా

జన్మనశమున నొకని చేతిలో

జాతి యౌవనము నిలుచువేళలో

రచించుకొనే నిడచరిత్రయే

ఆ జాతిర్మొక్కసాయి చెందునే

జాతి కృతజ్ఞత ఎంతవారికిర !

స్వాతంత్ర్య జాతిదిగ చేయరా!

రాజులె ఇతిహాసములు ఘటించి

ప్రజలు చరిత్రవిహించులుకాగా

‘చరిత్ర తిరుగుచు నుండ’ కేమిరా ?

జాతిని వ్యక్తికి బలినొసంగకా

ఇతిహాసోపకృతిని పొందరా

ప్రజాయుగమునకు శ్రీ రచించరా.

తూర్పు వైపు హోరా !

కాలచక్రగతి కనరా, లేరా !
బంతిపంపూవంతు వచ్చే కనరా!
తిరిగి తూర్పున కాంతి ప్రభవించినలెరా!
నిదుర మానాకున్న, నిదురే గతిరా!

విశ్వమెల్లా తూర్పు చూచేరా !

భావిభాగ్య కారకుడ వీవేరా!
కడగొట్టు గారాబు తనయాడ రారా
మాతృ పంచమప్రాణధనుడ వీవేరా
దేశసర్వస్వంపు టాశా, రారా !

నీవే నిదురించ నింకెట్లురా ?

కనుమూతలో చీక టనగ నదియెంత ?
అందులో కలిగేటి నిద్రసుఖ మెంత ?
వెలుగు వెల్లువ చుట్టూ విర్రబోయచుండి
నిద్ర మరిగే జీవి బ్రతుకు వెలుగెంత ?

వై తాళికుడవో, లేరా !

ప ర త ం త్ర ము

పికరు పెట్టే తిండి కొడబడుట కర్మరా,
 ఆశ్మసంపాదనము ననుభవించాలిరా
 రక్షమును పారతంత్ర్యమున రచింతురా,
 భారతా,
 ఒంట లేని స్వతంత్ర మింట నెట్లుండురా?
 పరతంత్ర జీవితము స్వామిభక్తిని బెంచు
 స్వాతంత్ర్యపు బ్రతుకు స్వాభిమానము నించు
 కృతవిజ్ఞతావాత్సలభిత జీవిక వలదు
 భారతా,
 సమయమున కెప్పుడైన చావనైనను పడదు.

భ్ర మ ర గీ తి

పుట్టలో చీమవా పుట్టిన ట్లరుగుటకు ?
 పుట్టునేలను బ్రదుకుపోక లగుపించాలి.
 నీ చేతిలో దివ్య నిలవాలి తారగా!
 నేల కథ నొకటిగా నిలవాలి నీగాధ!
 బ్రతు కొక్క జీవనదిపాటగా వెలవాలి!
 చిరవాయువుల రవళి జేరి, స్వనియించాలి! ||పుట్ట||

శి రో ర త్నం

మణికెంపు కనిపించి, మకుటాగ్రమున నుంచు
కొన్నావు కులుకుతూ..... ఓప్రభూ,
భూభర్త తలకెంపు కిగిరించెరా, శణిరాజు

మకుటాగ్రతన్నమ్మరా !

ముకుట మహామణి పొగవెల్లు చుండేను
పొగవెల్లి, పొగవెల్లి, భగభగా మండేనా !
చేచేతె విదిలించరా ఓప్రభూ,
నరు ఎత్తు కది మించురా !

రాయరాయగ గర్భరతులొసంగి, యొసంగి,
మిగిలిన ఎమ్ములో రగులునో కాడ్చిచ్చు !
కడుపుచిచ్చిండించి, బలికోరురా !
ఓప్రభూ !

పుత్రానుభవనీయ స్వాతంత్ర్య డోలికా
సగితార్థయోగ్యరా ! నీచమానవ వాచి
దళనదమనత్రాణ సంతాత !

త్రాణభారము దించరా !

క్రీడాగీతము

(గుల్లపు కట్ట - ఆట)

ఉత్తేకర్, బడ్డే, బడ్డే, ఉత్తమాశ్వమా!
చల్ చల్ చల్ చల్ జంగ్-కా-ఘోడా! ||ఉత్తేకర్, బడ్డే||

కాశీమ్మ కేలుగొల్లమ్మా,
తాతల తలవలె తరుణ శురగమా!
తాతల శౌర్యము తలపించెద నే ||ఉత్తేకర్...||

ప్రతాపరాణా ప్రసిద్ధ 'చేటక్'
జాతికి చెందిన 'జాతితురగమా,
ఎక్కిన రాతును గుర్తించగదే ||ఉత్తే...||

గౌతమవీరుని 'కంటక్' ఘోటక
రక్తము కాదా రాచతురగమా,
పైగల వీరుని బట్టి కదలవే ||ఉత్తే||

ఛత్రపతీశుని జయకారణమా
'భవాని' హయ సదృశత్వకోటివే!
మూపున వీరుని పొల్తియెలేదా? ||ఉత్తే...||

క్రీడాగీతులు

ఉచ్చైశ్రవగోత్రిక ఘన హయమా,
 దేవజాతిలో నొదవి యుంటివే
 ఉత్తమాశ్వికుని హోయలు తెలియవా? ఉత్ ...
 పారసీక 'రత్నా' జాతిదిగో
 హుంకరించి, సకిలించి ఉరుకవే
 భారతీయతను చాటి నిలుపవే || ఉత్ కత్ ||

చందమామ

బిడ్డ :

తల్లి :

చందమామెందుకే
 మందహాసమె చేయు
 నెవ్వడూ ఏమోను
 చెప్పన ట్లుంటాడు
 వెన్నెలల మొగమేమో
 చిన్నబుచ్చేస్తాడు ?
 అమ్మా,
 చందమామకు, నాకు
 సంబంధ మేమో?

చందమామని నీవు
 చక్కగ నె అన్నావు
 తెలుగుతల్లిని నాకు
 కులుకు తమ్ముడు వాడు
 బెంగెట్టుకున్నాడో
 మేనల్లు నినుచూచి
 బాబూ,
 చందమామకు కళలు
 సరిగ నవరించరా.

క్రీడాగీతము

(ఆటకోడెతనం)

ఒకటవ అర్థ స్వరమేళ :

అమ్మ బడిలో హా యెరుగుదువా ?

పూలతోకుల కాగిలి తెలియున ?

మలయానిల లాలన గరిగితివా ?

జలతరంగమల గిలిగింతితివా ?

తల్లి ప్రకృతీ బడి నాడెదమా ?

రెండవ అర్థ స్వరమేళ :

వెలుగు కరములు చాచెర తల్లీ,

తేనె - కోయిలపాటలఁ బిలిచే,

మొయలు తురగాల్ పనిచే లేరా !

ముసిలిం, హిందూ సహజుల జూచీ

చెరియొక కంటా కప్పకొనేరా !

ప్రథమార్థ స్వరమేళ లో ఒకడు :

బంగారపు కడియమురా కనరా !

పూర్వ మిచ్చో మట్టే కదరా !

దాగుడు మూతల నాడరారా!

తొక్కి, ఎక్కి, గెంతేమేరా?

అమ్మ నేలా ఒళ్లో పడరా!

ద్వితీయార్థ స్వరమేళలో నొకడు :

ఆత్మతోనే దున్నెనొ ఏమో
నుచుటి చెమటే దుక్కి తడిపెనొ,
కండ కరిగే బలము చేసెనొ,
కళ్లతోనే పెంచుకొనెనొ!
ప్రాణశక్తికి చూపొసగెనురా!

ద్వితీయార్థ స్వరమేళ అంతయు :

స్వీయమాంసము నరిగించుకొనె,
గింజగింజకు రక్తము నొసగి,
ప్రాణములనే రాసులు పోసే
ప్రాణములతో చెలగాటమురా!
గింజ లెముకలై ఎదలో నిరుక్కునా!

కృషి దేవీ స్థన్యామృతసరసీ
కలకకు డేజన్మకృతఫలమో!
'పండ్లు విత్తీ, పలుగులు కోసే
గడ్డ' మీదను పుట్టితి మనలే
కోతికోమ చ్చాడగ లేమా?

రెండవ స్వరమేళలు : అమ్మ ఒడిలో.....॥

హో ల పా ట

... .. హోయీ.

హో ఊపు ఊపుచూ నే పాడు పాట
 నీ పసి నెత్తుగో నెలకొనునుగాక
 ఈ గాలితరగలో ఈ పాట నిలిచి
 శ్వాసశ్వాసకు బ్రతుకు శాసించుగాక ... హోయీ.

ఊరుకో విద్యాపు రోగుగల్ కథలూ
 పల్నాడు, రాబ్బిరీ పౌరుషం లన్నీ
 స్మృతపథముల జేరి, సాక్కెదో తండ్రి
 తల్లిభూమిని నీవె తరియించవలెరా... హోయీ.

కృష్ణరాయ, ప్రతాపరుద్ర కుంజరులు
 నాగమ, మల్లమా నారి సింగములు
 ఊహలో కొచ్చెనో ఉలికులికి పడు
 కనులు స్వేదించి కలదురా తల్లి... హోయీ.

ఫీమాన్ యుగంధరా తిమ్మరుసులాది
 బ్రహ్మన, మాదనా ప్రజ్ఞావిశేషుల్
 మెరిసిన నీజాతి సురవర్త్ర మందూ
 మూసిన చీకటుల్ పోకొట్టవలెరా... హోయీ.

అసేతు వింధ్యాచలాంధ్రరాజ్యమునూ
 వంగ, యవన తటాల వైజయంతికలు
 కలగాంచితో బాబు ఖంగారు పడితీ
 భావికై నిను నమ్మి వటలురా తల్లీ...హాయి.

అమరావతీ శిల్పి హస్తనైపుణులు
 నాగార్జున ధరాధర శిల్ప ఖనులు
 ప్రియ అజంతా శిల్ప విన్యాస విధులు
 తలపునకు వచ్చెనా! తండ్రి నా బాబు...హాయి.

ధేమ్మలో నీ నౌక తేలిన దినాలు
 నీమలో నీ దుస్తు సింగార దినము
 నీజల్లు నీ నటకు గని మురియు దినము
 త్రవ్వకొనుచుంటివో తలకుచున్నావు ..హాయి.

తెలుగుజెండాలతో తెలుగు నౌకలను
 త్కుత్సాంతి యొకచేత, హృత్సాంతి యొకట
 తెలుగువలసల లోన దించిన దినాలు
 జ్ఞాపకము వచ్చెనా! కన్న నా తండ్రి!...హాయి.

నీ పోటు కండరా ల్ని పొంగు నెత్తు
 ఈ నీ శరీర నిర్మాణపు కణాలు
 మన యిద్దరికు నేక మాత భారతీకి
 నీ జీవితము మ్రొక్కుకొంటిరా పుత్త్రీ!...హాయి.

అన్యుల కీర్తనీయస్థలికా నిలిచీ
 నీ జాతి యొకనాడు నింగి తాకినచో
 ఆ నాళ్ళు తలచుకొని అటమటించెదరా ?
 నీజాతి నీతిని చాటి నిలపాలీ...హోయీ.

పుత్తడి వంటలా భూమి గర్భమ్ము
 పాలతో, తేనెలతో ప్రవహించు పొలము
 కలుగు నీ భూమిని కలిగెరా కఱవు
 కఱవు దీర్చెననంచు కలదురా తల్లీ...హోయీ.

నా కెంత యనియేమొ నవ్వెదవు, కానీ
 ఉగ్గులో నే నిచ్చు నుత్తేజ మెల్లా
 తరుగకుండాలిగా పెరిగినను కానీ
 తల్లి ఋణమును దీర్చు ధన్యతను గనుమీ...హోయీ.

ఒడలంత నెత్తురే ఉడకదైనానూ
 అసువు లున్నవి కాని అర్పించలేకు
 సబ్బతయే జన్మత త్వమైనాదీ
 వెలిగించవలె వారి పీఠజ్యోతులనూ...హోయీ.

నిదురలో కనుబామల్ నిక్కించుచుంటీ
 అమ్మమాటలు నీకు అర్థమైనవియో
 ఎన్నిజన్మలనుండి మన దాంధ్రజన్మో
 గాలి పీల్చుటలోనె గ్రహించినావూ...హోయీ.

బాబు... .. పేరు పాడలను పెట్టి
 దేశావసరములకు తేకువలు గలుగ
 దీవించుకొని, పిల్చుకొనవలెర ధువని
 నీ బ్రతుకు తల్లికై ముడుపుకట్టమురా... హాయి.

ఆ త్మ

అమ్మయొక్క- ఉగ్గులలోన
 అప్పయొక్క ఒటవడిలోన
 ఆచార్యుని బోధామృతమంగు
 ఆత్మయొక్క ఆదేశములో
 పూసినట్టి దేశప్రేమ
 దేశానువులను దీపించింది

నా దేశం భారతదేశం

నా పేరు... .. బాబు.

మేలుకొల్పు

కన్నతండ్రి! నిదురలేరా, చిన్నబోయె చీకటిలు,
నీకు ముందే నిదురలేచి, తల్లికనులు వెలుగజేయు
సూర్యమొగమను చూడలేనూ ||కన్నతం||

తల్లి ఉపసీ నల్లముసుగు, తొలగగానే కరము లెత్తి
తన్న నెత్తుకొనుమటంచు, కళ్ళు విప్పి కాంతులన్నీ
పారబోసెడి, నీవురా? ||కన్నతం||

నీవు ముసుగుపెట్టినంత, రాత్రిదీపాల్ పెట్టినామూ
ఇంటిదీపము బాబులేవక, రేయిదీపము నార్పుటెట్లు?
కొండదీపము సాటిబాబువి! ||కన్నతం||

ఆమ్మ బడినీ విడువకుండనె, గోళములు వెలిగించు సూర్యుడు
బాబు లేనీ లోకములకు గ్రహణమే ననునట్టిసుద్ది
కన్నకళ్ళకు చూపరా! ||కన్నతం||

బాబు వెళ్లక బడియె లెటువదు; భాయి, బ్రదరు బడికి రారు
గంటవేళకు గంట మ్రోగదు; గరునిముఖమున వాణిపలుకదు
చిన్ని పొత్తాల్ పట్టరా! ||కన్నతం||

నిదుర లేచి, నిన్ను చూచి, ప్రకృతి మొగముచు చూడనెంచి,
 కిట్టచూసి, కరము జూచి, కన్నతండ్రి అట్టై పలిచెడి
 లేవమందము, లేవరా ||కన్నతి||

మేలుకొలుపులు పాప పక్షులు, మేలుతట్టే గంధవాహులు
 లేచి స్వీకృత అవుడె నచ్చిరి, భాగం, బ్రవరుల మేలుకొట్టే
 వాడ పొట్టల నున్న నెట్లు?...||కన్నతి||

తెలుగు బాలుడు

బాలుడైతే నేమి తెలుగైననే చాలు
 తెలుగునెత్తురులోనే ఎంతైన కలదు
 సింహ మెక్కి నవారి చేసినవాడు
 శాతవాహనుడైన తెలుగు బాలకుడె ||బాలు||
 పంతాన నరసింగు తలతెచ్చినట్టి
 బాలచంద్రుడు కూడ తెలుగు బాలకుడె ||బాలు||

నాటి తెలుగు తల్లి

తొలినాటి తెల్లలను
తల్లు లెను పెంచిరో
శాలచంద్రులు, శాశి
వాహుప్రే తో చెదరు !

ఎడద నాశములలో
నుడుకు రక్తములపై
జేలు నా తెలినురుగు
వట్టికుడిపిరా ఏమొ ||తొలి||

మధుర జాతీయతా
మకరందముల యుగ
కత్తిమొనతో నెత్తి
కడుపుకుంచిరా ఏమొ||తొలి||

పోగులుగ బారలే
పోసి, సేసిన చేతి
పొత్తి కాగిలి వెచ్చ
నొత్తి లాలించిరో ||తొలి||

జోలి కాగీతులు

జాతి జీవిత గీత
చరణములతో బ్రతుకు
'ప్రథమరికా ఫణితి'లో
పాడి కావించిరో||తొలి||

మాతృభూమి వక్ష
మకరందముల నయిన
కంకి-పాయసములే
కడుపు నించిరా ఏమొ||తొలి||

వీరివిత కథలు
వీనులను మధించి
నిగ్గుగా బ్రతుకు లటు
నిలువదేల్చిరా ఏమొ ||తొలి||

పూహ, దుర్గ, సులక్ష్మ
యధ్ధపరివృత్తములె
క్రీడా విధాలేసి
క్రీడించనేర్పిరో...||తొలి||

ప్రథమా బ్లి శాసకులు

మధ్యధర రేవుల్లో
'అలికజాండియ'లో
గొప్పరకపుటోడ
లంగరేసింది—

దానిగూట్టి 'రోము' నేలు
'సీజరు'కు తెలిసి
'ఈ కడలిశాసకులు
ఎవరా?' అటంచు
'ఎవరిదా అటుతేలు
ఊర'ంచు, తానె
'ఈజిప్టు' 'టోలమి'ని
వెంటగొని, దాని
'నఖూద' ఆజ్ఞ సం
పాదించి-లోన

మోటుపల్లి వారి
ముత్యాల పీఠి
'భరుకచ్చ' పట్టుక
చ్చడమమ్ము సీమ
'మనరప్ప' సీమ 'మా
స్థమ్ముచోటు
శ్రీకాకుళం దంతి
శిల్పాలతట్టు
దంతిపురపు సుగంధ
ద్రవ్యాల వాడ
క్రొత్తపట్నం ఓడ
పనిముట్లకొట్టు
మచిలిపట్నం వారి
'మారక-కచేరి'

'పుంజారి' వెంట జని, చూచి చూచాడు
'ఆంధ్రభారత సర్వపురకృత'మృదుచు

ఎగు స్త్రీ లిసి చూచి శిరము వంచాడు
 కనపడే బెండాకు కరము లెత్తాడు
 శతకన్ధభూపతికి స్వస్తి పలికాడు
 ఆ ఓష 'మాలిము' ల ఇంటిపా టిది
 ఆ ఓష మాలిముల మనుమణి నేను.

అనుబంధము

తల్లి చన్నుల నుండి పడిపోయినట్లు
 తేళ్లు కన్నుల లోనికిన్ బ్రాకినట్లు
 దేశాంతరావాస మెద జలదరించు ||తల్లి||

గళముకెత్తిన కత్తి హారమైనట్లు
 పైకిపోయిన యుసుగు లట్టే దిగినట్లు
 పునరాగమనమెంతో తీసిసుఖ మిచ్చు ||గళ||

నిరత మధుఋ త్యానుసరశీలి పికము
 జన్మభూగత ప్రాణధర్మ మీ మనము
 మన్ను మన్నున నిల్చుకొను కోర్కె హెచ్చు ||ని||

మాతృగీతి

తెలుగులు

తెలుంగులమునా చలియలు వినరే

తెలుంగుదేశము చరితము వినరే

తెలుగుల వెలుగులు కనరారే || తెలుంగు||

దక్షిణభారతదేశ రక్షగా తెలుగు పతాకలు సలిచాయే

నీడఁజేర్చి సుఖపెట్టాయే || తెలుంగు||

ప్రథమ సముద్ర శాసన మిషతో

తూర్పుపడమరలు కలిశాయే, సంస్కృతియాత్రలు జరిగాయే

|| తెలుంగు||

తెలుగు కవనములు తెలుగు వెలుంగుల

తీయబడిచి తెగజిమ్మాయే, తీసికి హద్దులు తీర్చాయే || తె||

వేదారణ్యంతఃపథదర్శక విద్యారణ్యుడు మనవాడే!

మేఘోజ్వలమణి నా వెలుగే || తెలుంగు||

మగధలోన మా జెండా సల్పిన

హాలవంశముది మనజాతే! మాలో నెత్తురు లప్పటివే || తె||

చతుశ్చైల శిఖరముల నెక్కి

తెలుగుతేజమును దిక్కులఁ జాటిన

రాయలు చరిత రచించాడే || తెలుంగు||

సంక్రాంతి గీతం

చందమామ! చందమామ! ఓ చందమామ!
చందమామ కన్నతల్లి జంగమాలగడ్డ
జంగమాలగడ్డపై - నిత్యదినసీమ
నిత్యదినసీమలో - నీలాలవఱద
నీలాలవఱదల - పచ్చలపైరు
పచ్చలపైరుల - బంగారుపంట
చందమామ ! చందమామ ! ఓ చందమామ !
బంగారుపైరుకి - పంజరాలకాపు
పంజరాలలోచిక్కి - మూతవడుకళ్లు
కళ్లలోమెఱుపులు - పల్లవించుతార
తారలతపసులు - తనియించు మామ
చందమామ ! చందమామ ! ఓ చందమామ !

కృషి గౌరవం

తిన్న తిండేమైన ఇముడివలెనందురా ?
 మన్నవలెనందురా మన కట్టుకొనగూడ ?
 దీపముంచిన దివ్యవేళల
 'అమృతమస్త'ని అనెడి వేళల
 పాటరి ఋణములు మిగులని స్మర్యం
 పాటరి మేలును మరువని హృదయం
 ఉండచూచుకోవలెనండోయ్ !
 మానవత్వ మేమర కండోయ్ !

అన్నమును బుట్టించు దొర కృషిని డంటరా !
 వస్త్రమును గలిగించు దొర పాట రంటరా !
 వారి యాకలిని చూచేముందే
 వారికి దణ్ణం పెట్టకొనకయే
 'అమృతమస్త'ని అన్నానంటే
 'ప్రాణాహుతు'లను పట్టానంటే
 పానజలము రక్తము సుమ్మోయ్
 తిండి ఎముకలా రానేనోయ్ !

కడుపులు కొట్టిన బంగారు కణికలు
 కాటిని ప్రోవుగచేసిన యెముకలు
 శ్రామికాస్థుల దనువు పెంచకు
 శ్రమికు నెత్తుట కడుపు నించకు
 పరిశ్రమా గౌరవం నిలబెట్టుకుంటే
 'కష్టే - ఫలే' సూక్తి దక్కించుకుంటే
 ఆ పోకడ జయమనబోదోయ్
 శ్రామిక ఋణమున పోబోకోయ్ !

మొట్టమొదటి నరుడు తెలచూపిన వినాల
 శ్రమికరాజ్యమే భువిమీస కలదంట
 సోమరీండ్లకు గతులు పోవట
 ప్రకృతిగతులకు చెలువు లేదట
 వడి 'కృషిరాజ్యము' తేవలెరా
 అర్హులినే కలిమి చేర్చరా
 ఆ పోకడ జయ మవుతుందోయ్
 శ్రామిక గౌరవ ముంచాలోయ్!

కృషిక గీతం— (ప్రణామిత్ర)

కష్టార్థి తం

చెమట సొమ్మే సొమ్మురా, స్వార్థనమ్మే పంటరా
నుమటిచెమటచు నూర్చుకొనియే భాగ్యమే భాగ్యమ్మురా॥చె॥

చెమట పోసీ పెంగుకొనక, ఒడలుదాచుకు, ఉన్నదానినె
నమలి, జీవిక వెళ్లబుచ్చే, 'పుట్టు శ్రీ'అది గడ్డిరా॥చె॥

చెమటపోసీ చేసికొనుచు, ఒకరు పేర్చేఒడలికట్టము
నోటిముందుది ఊపుకొనియే దోపిడి అది నెత్తురా ॥చె॥

గడ్డితిని, బ్రతికేవి పశువులు, నెత్తుపై నిలిచేవి మృగములు
ఆత్మకష్టార్థితము అన్నము, అమృతసృష్టి కదా ॥చె॥

మూలధనములు మూల్గుచున్నా, ప్రజల కొఱకై ముడుపుకట్టి
చెమట టోపీల్ కుట్టుకొను 'బౌరంగజేబు'ను తలవరా ॥చె॥

శ్రమి క గీతం

పాటుపడుమురా ! పాటుపడుమురా !
మేనువంచి, నుదురు తుడిచి, ముద్దవత్తరా ||పా||
కృషికష్టము నరమాంసము చాలవిలువరా !
ఎత్తు కెత్తు చెమట పోసి, రొట్టె కొనుమురా
పాటుపడుమురా, పాటుపడుమురా !
నూలుతీసి, ఖదరునేసి, మేని కిడుమురా
నెత్త్రపోసి, చెమట పోసి, నేసికొనుమురా !
ఆత్మకృషిని, విలువయొనగి, బట్ట కొనుమురా ||పాటు||
పరిశ్రమాప్రసాదమెప్పుడు బలిని గోరురా !
ఆత్మ బలి నివేదనమున అందుకొనుమురా ||పాటు||
సోమరీని మైల సోకనీక చూడరా
శ్రమపవిత్ర బీబియొక్క మందిరమ్మురా ||పాటు||

అన్న గానం

యువకామినీ గాన మత్తహృదక్తితో
యువకవీ, ఇంకెంత కలనరింతువు గాని
అల్పభుక్తసహోద రార్తిరక్తినొకింత
పలవరింతము లేవరా!

నిర్గుణేశ్వర భక్తి కష్ట సాధన యేల?
సగుణప్రజారూప జననిభూ భుక్తికై
భువికవీ, భక్తితో కలము, కంఠముచేసి;
అర్థసాధన గాంచరా!

ముక్తియంచు నగోచర స్వార్థఫలముకై
జనకవీ, ఒంటిగా తపమేల? జపమేల?
జనపథములో నిల్చి, శంఖ, కంఠములెత్తి
జరరముక్తిని జూపరా!

ఉదరకీలల నార్పు నిశితాగ్ని జ్వలనకో,
బాధోపశాంతికో, నీగీతి తోడొచ్చు,
జనకృతజ్ఞత పొందునామరా నీజన్మ!
జన-వీరు డయ్యెదవురా!

ఆత్మ సం గీ త ము

నా పొలముల నా కరిముల ఫలియించిన ఫలితముతో
 కొదవించిన నెట్లైనంత కదిలించదా మాత్మగీతి ||నా||
 నా కరముల నేసికొన్న వత్త్రములో పులకించెడి
 యెదస్సొన తాళనతో వినిపించదా జననిపదము ||నా||
 నా సితరుల సంస్కృతిలో మ్రోసిన నా హృద్విపంచి
 ఏ గాలికి కదిలియైన స్వనియించదా జాతిగీతి ||నా||

స వ ర ణ

ప్రపంచ ప్రాక్టటిలో, అరు భోషస్వినికీ
 పదములకు

లక్ష్మీ దీర్ఘటకు రక్తమే కార్పూరో
 తేలుగులటు

విశ్వ తమస్వినికి వేగుగీతులయిరో ||ప్రపంచ||
 పిరికి బాష్పములతో చెరుగుచుంట కనవో
 జ-నీ — లా

యోరుణార్ద్రరేఖా, పుత్త్రుల భాగ్యరేఖా
 తేలుగులమే

రక్త మొదలైనా ' తిరిగి అలదనలెరా ! ||ప్రపంచ||

తత్త్వము

జాతిప్రేమకు పైకి ఎగురలేను !
 స్వజన సంగతి నసలె మిగులలేను !
 జాతీయతాధునుల సుడులు తిరిగేను ! ॥ జాతి ॥

పాలబందము లెట్లా తెంచుకొనును
 పూలబందము లైన తెంచుకొనును
 గాలిబందము లేమి తెంచుకోలేను ॥ జాతి ॥

ఇంటివారల కొక్క- యోగి నేను
 అవిశాల హృదయుడను అవనిలోను
 జాతీయతా డోల లూగి, యూగేను ॥ జాతి ॥

స్వాతంత్ర్యపుణ్ బ్రతుకు బ్రతుక ఎలెను
 ప్రాణమైనను కడకు విడువవలెను
 రాణాప్రతాపు భువి నవతరించాను ॥ జాతి ॥

పర రక్త ఘోర

కాలే కృషికుని కడుపు గ్రీష్మముల
కార్యేకృషికుని ఘర్మవర్షముల
నేర్పడు కంకుల, జేర్చే క్రొవ్వన
చెన్న డగ్గికల్ వెలువడనో

పచ్చని పంటల పరువము పీల్చెడి
ముచ్చుపురువులే హీనంబో!
రైతు - సంఘ - తను - రక్తము బీల్చెడి
రాతు బ్రతుకె హీనంబో!

తెలుగు తనం

ఆ మురళి చేగొనకురా

ఆంధ్రుడవు

శంఖారవము చేయరా

నిద్ర జోగొపతుందిరా

ఆ మురళి

శంఖాన్ని చేదాల్చరా !

*

*

*

*

బాలికలు ఆడేదిరా

బాలుడవు

ఆ ఆట మానేయరా

తెలుగాట లున్నాయిరా

అవి గొప్ప

వీరుల్ని సృష్టించురా !

అ నా డు

మాధర్మ మేగంట నేమూలా మోగేడి
మాధర్మభువి నినుడు అస్తమించనె లేదు ||మా||

మా సంస్కృతి జ్యోతి తోరణాల్లొత్తిమి
అబ్ధి యంచుల ధర్మ కేతనా లతికీడిమి ||మా||

మధ్యమెరికా లోని మయచిత్రశాల్లో
ఈజిప్టు భూకుహర ఋష్యాశ్రమాల్లో ||మా||

ప్రాగ్భరతద్వీప భరతనంగతుల లో
చీనా జపాన్ బౌద్ధ జీవితపథాలలో ||మా||

యవన రోమక నాగరిక తా స్రవంతిలో
లిథ్యూనియా కణ్వ సాంప్రదాయాల్లో ||మా||

ప్రాగ్విశ్వభారతీ కాంతి కిరణాలలో
ధ్రువతారకాది సక్షిత్రలోకాలలో ||మా||

తెలుగు

నీ రక్తమున కలదు తెలుగూ
తెలుగులోనే కలదు వెలుగూ
పొనుగువడియున్న దా మెఱుమూ
నివురు లూదెద పాటపాడీ...||నీరక్త||

ఏ క మే వ

పాడెదా, పాడెదా, పాటలుపాడుచు బ్రతికెదా
భారతీ పదము పాడెదా! భూమి యంచులకు మ్రోసెదా ||పా||
ఆంధ్రలేదు, మఱి ఓడ్రలేదు, భారతియె సర్వమనుచూ
భారతీ పదము పాడెదా ||పా||
హిందు ముస్లిముల మేకజాతికే రెండుప్రతుల మనుచూ
వికృతమును పాడెదా ||పా||
రాజుకాని మఱిరైతుకాని చక్రమున నాకులనుచూ
జాతిగీతమును పాడెదా...||పాడెదా||

స్వాతంత్ర్యోత్సవము

యూపమున జోగంటిరా! ప్రా
భాత వార్తావహుడవై యో
భ్రమర బాలక! నూత్న గీతుల
లేపనచ్చావా?

చిలుకబాలిక! చెట్లకొమ్మల
చేరి, స్వాతంత్ర్యాగమనముకు
ఏలపల్కుల మంగళాగత
మీయవచ్చావా?

చక్రవాకీ, నీవునూ స్వే
చ్ఛాప్తి కారతి నెత్తవచ్చావా?
పరభృతా, స్వాతంత్ర్య దిన కై
వార మిచ్చేవా?

ప్రాతరోత్ఫుల్ల సుమరస మ
ధ్వార్చనల శాఖాంగనా, ప్రా
క్షీర స్వేచ్ఛావాయువున కా
తిధ్య మిచ్చేవా?

కేకేనీ స్వాతంత్ర్యలక్ష్మీని
కేలుపట్టిన క్రొత్త పులకల
పురి విదిల్చి స్వతంత్ర నాట్యము
పూనుకొన్నావా?

వెలుగు-జంపా విచ్చి వట్టుచు
 వేగు-నైతాళిగుడు వచ్చిన
 చిగురు తోరణములను నిలబడి
 చీరనున్నారా ?

ఆంధ్రవాణి

మధుర మంద మకరందపదామృత పరివాహి
 విధుగుచి మధు ముక్తాక్షరమా లోపరివాహి
 విశ్వవాణీ, మనోజ్ఞ మహాధవాణీ ||మధుర||
 ముద్దులొలుగు హంసస్వని మూటకట్టుడే
 వాణి

పంచకళ్యాణీ శీవు లొలుకపోయడే ||మధుర||
 జాతిభావదీపకోజ్వల ప్రభామహాన్వితా
 ఆంధ్ర

పదపదామరారుణజ్యోతిరుద్భుతా ||మధుర||

